

expedice speculum

Putování za záhadami a zajímavostmi regionu „Zrcadla“

Pravěké hradiště Réna

Dnešní expedice zamíří do dávných časů, kdy pravěké obyvatelstvo našich krajů mnohokrát čelilo nájzdám divokých dobyvatelů. Nejen skrovné živobytí, ale i holé životy bylo občas nutno bránit se zbraní v ruce. Jako úto-

něný kopec při jihovýchodním okraji Ivančic, nad soutokem řek Rokytné a Jihlavy. Západní, severní a východní okraj hradiště tvoří strmé svahy nad těmito řekami. Jižní hranici vymezuje hluboké bezvodé údolí, kterým v pra-

ších místech muselo být zbudováno opevnění, tvořené obvykle příkopem, valem a kúlovou palisádou. Zborcené zbytky jsou dodnes v terénu zřetelné. Takto vymezené hradiště Réna mohlo mít rozlohu až kolem 50 ha, skutečně osídlena však byla plocha asi 30 ha. I přesto patří Réna k největším pravěkým hradištím u nás.

Plocha hradiště byla osídlena v různých dobách s rozdílným rozsahem a intenzitou. Sporadické archeologické výzkumy dosud našly stopy osídlení z pozdní doby kamenné (jevišovická kultura), z mladší doby bronzové (velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí) a ze střední doby hradištní (období Velkomoravské říše). Jevišovická kultura je doložena pouze několika kousky keramiky. Nejrozsáhlejší bylo osídlení v době bronzové, kdy byla zabydlena téměř celá plocha Rény. Slované hradiště z velkomoravského období bylo na severozápadní ostrožně. V novější době byly stopy slovanského osídlení zjištěny také na ostrožně nad Stříbským mlýnem.

Projdeme se nyní po jednotlivých částech hradištního komplexu. Putování začneme v příměstském parku, který pro občany

Ivančic zbudoval místní okrašlovací spolek. Červená turistická značka stoupá po úzkém hřebeni na vyhlídku Alfonse Muchy. Několik desítek metrů za vyhlídkou přicházíme na plošinu, centrum slovanského hradiště. Obvod této části vymezuje zřetelný terénní zářez (terasa), kdysi snad opatřená dřevěnou palisádou. Přicházíme k městské vodárně, umístěné napravo ve svahu. Zde může pozorný návštěvník vidět první opevnění - val a příkop. Asi o 100 m dál se dříve nacházelo druhé opevnění, dnes zřetelné pouze jako zbytky příkopu na okrajích svahů. Tato zdvojená obranná soustava oddělovala centrální hradiště od předhradí. Vnější opevnění předhradí má stejný charakter (dvojice valů s příkopy). Trasa červené turistické značky je protíná asi 100 metrů za kamenným křížem. Slované si zvolili tuto polohu, protože je nejlépe chráněná. Důležitý byl i pramen, podchycený dnešní vodárnou. Nutno dodat, že tato ostrožna byla intenzivně osídlena i v době bronzové, kdy byla jen částí rozsáhlejšího hradiště.

Slovanské osídlení bylo archeology zjištěno také na ostrožně nad Stříbským mlýnem. Nevelká plošina je zde oddělena od úzké šíje terasou, která může být zbytkem jednoduchého opevnění. Vzhledem k malé rozloze plošiny zde bylo spíše strážné místo než sídliště.

Centrum hradiště z doby bronzové se pravděpodobně nacházelo na vrcholovém temeni Rény. Sídlíštní plocha je zde ve směru jihovýchodním vymezena téměř 400 metrů dlouhým opevněním. Je opět tvořeno dvojicí valů s příkopy. Opevnění zde dosahuje převýšení asi 4 metry, šířka valu s příkopem je přibližně 10 metrů.

Dosud neznámý zbytek opevnění se nám podařilo objevit na šíji hřbetu asi půl kilometru jihozápadně od vrcholu Rény. Opevnění je dosud zřetelné jen na severozápadní straně hřbetu. Má opět charakter valu a příkopu. Uzavírá hradiště z jihozápadní strany.

Vraťme se zpátky na vrchol Rény. Na první pohled nás upoutaly navršené hromady kamení porostlé mechy a kapradím. Zaujaly již koncem 19. století oslavanského učitele V. Čapka, který napsal: „Roztroušeně možno viděti hromady syenitového

Nálezy z vrcholové části Rény

kamení, jež naházeny tu v době, kdy tu na čas byla pole.“ Velkých hromad kamení jsme napočítali asi 150. Je s podivem, kde se zde tolik kamení vzalo, a kdo si dal tu práci. Hromady jsou zameškané a tudíž značně stáří. Nejedná se snad o pozůstatek dávné kultovní činnosti?

Vrchol Rény byl v době bron-

zové intenzivně osídlen. Svědčí o tom velké množství střepů, které jsme zde našli. Téměř každý vývrat, každá plocha obnažené půdy poskytovali pravěké střepy rozličných tvarů. Výběr nejzajímavějších je na obrázku. Nalezli jsme také záhadný kamenný předmět, tvarem připomínající jablko. Byl vytvořen z měkké horniny. Do povrchu byl vyvrtán mělký důlek. K čemu předmět sloužil, se nám zatím nepodařilo zjistit. V 19. století se zde našly také bronzové předměty. V minulém století V. Čapek napsal, že „vykopával na Réně člověk

jakýsi kosti, jež na spodium prodával“. My jsme již kosti žádných nalezli.

Popsané hradiště patřilo hlavně v době bronzové k nejvýznamnějším. Z rozlohy lze usuzovat na velký počet obyvatel. Hradiště té doby nebyla jen útočiště, ale plnila i funkci mocenského a hospodářského cen-

Vodárna na severozápadní ostrožně

tra. Bývala to střediska řemeslné výroby na trasách obchodních cest. Hradiště měla pravděpodobně i kultovní funkci. Soustavný archeologický výzkum, který by odpověděl na mnohé otázky, nebyl dosud proveden. Velmi málo víme o hrobech zdejších obyvatel. Velatická kultura pohřbívala na rozsáhlých popelnicových polích (popelnice = nádoba se spálenými ostatky). Kde je pohřební okrsek rozsahem odpovídající velikosti velatického osídlení je záhadou ...

Napsali Eva a Bronislav Grunovi Petrovice u M. Krumlova

Jedna z hromad kamení na vrcholu Rény je částečně rozkopaná.

čistiště posloužila vyvýšená obtížně přístupná místa, od přírody chráněná strmými skalnatými svahy. Zde byly budovány pravěké pevnosti - hradiště. Jednou z největších byla Réna u Ivančic.

Réna je rozsáhlý, dnes zales-

dávných dobách protékala řeka Rokytná. Dnes tudy prochází železnice.

Kopec Réna je velmi členitý. Z dominantní vrcholové části vychází v různých směrech výběžky (hřbety a ostrožny). Na přístupnej-

